

CCE PF
CCE PR

संकेत संख्या : **85-M**

विषय : **समाज विज्ञान**

Code No. : **85-M** Subject : **SOCIAL SCIENCE**

(मराठी भाषांतर / Marathi Version)

(नवीन पठ्यक्रम / New Syllabus)

(खासगी अभ्यर्थी + पुनरावर्तित खासगी अभ्यर्थी / Private Fresh + Private Repeater)

सामान्य सूचना :

- i) या प्रश्नोत्तर पत्रिकेत वस्तुनिष्ठ व विवरणात्मक असे एकूण 57 प्रश्न आहेत.
- ii) प्रत्येक वस्तुनिष्ठ प्रश्नांच्या उत्तरासाठी दिलेल्या जागेतच पूर्ण उत्तर, संकेताक्षरासह लिहावे.
- iii) विवरणात्मक प्रश्नांच्या उत्तरासाठी पुरेशी जागा दिलेली आहे. त्याच ठिकाणी आपली उत्तरे लिहिणे आवश्यक आहे.
- iv) वस्तुनिष्ठ आणि विवरणात्मक प्रश्नांसमोर दिलेल्या सूचने प्रमाणे उत्तरे लिहावे.
- v) विद्यार्थ्यांनी प्रश्नांची उत्तरे पेन्सिलीने लिहू नयेत, लिहिल्यास त्या उत्तरांना गुण दिले जाणार नाहीत. (नकाशा, आकृती, आलेख व्यतिरिक्त).
- vi) या प्रश्नोत्तर पत्रिकेत दिलेल्या बहुपर्यायी, रिकाम्या जागा भरा व जोड्या जुळवा या सारख्या प्रश्नांची उत्तरे लिहितांना खाडाखोड किंवा खाणा खुणा करू नयेत, तसे केल्यास त्या उत्तरांना गुण दिले जाणार नाहीत.
- vii) विद्यार्थ्यांना पंधरा मिनिटांचा जास्त वेळ देण्यात आला आहे. त्याचा उपयोग प्रश्नपत्रिका वाचण्यासाठी करावयाचा आहे.
- viii) उजवी कडील मोकळ्या मार्जिनमधील दिलेल्या जागेत कांही लिहू नका.

- I. प्रत्येक प्रश्नाला किंवा अपूर्ण वाक्यांशला चार बहुपर्यायी उत्तरे दिलेले आहेत. त्यापैकी एक पर्याय बरोबर आहे. बरोबर असलेला पर्याय निवडून प्रश्नाखाली उत्तरासाठी दिलेल्या जागेमध्ये इंग्रजी मुळाक्षरासह पूर्ण उत्तर लिहा :

10 × 1 = 10

1. 1935 चा भारत सरकारचा कायदा हा महत्वाचा दस्तावेज आहे कारण
- (A) प्रांतामध्ये द्विसदन शासनाची सुरवात
 (B) नियंत्रण मंडळाची नेमणुक
 (C) जात आणि धर्माच्या आधारावर मतदारसंघाची रचना
 (D) राष्ट्रामध्ये स्वतंत्र रचनेचा अंमल.
2. **A - यादीत** समाज सुधारक आणि **B** यादीत त्यांचे कार्य दिले आहेत. योग्य जोड्या लावणारा पर्याय शोधा :

यादी - A**यादी - B**

(a) राममोहन रॉय

(i) गुलामगिरी

(b) दयानंद सरस्वती

(ii) संवाद कौमुदी

(c) जोतीबा फुले

(iii) नव भारत (New India)

(d) अँनी बेझंट

(iv) सत्यार्थ प्रकाश.

a   b   c   d

(A) i   iii   ii   iv

(B) ii   iv   i   iii

(C) iii   ii   iv   i

(D) iv   i   iii   ii.

3. कर्नाटक सरकारने ग्रामीण भागातील स्त्रीयांच्या सुधारणेसाठी आमलात आणलेला कार्यक्रम
- (A) लोक आयुक्त
 (B) स्त्री शक्ती
 (C) साक्षर भारत
 (D) कुटुंब नियोजन कार्यक्रम.

4. संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या (UNO) इतिहासातील 10 डिसेंबर 1948 हा महत्वपूर्ण दिवस आहे कारण
- (A) मानवी हक्कांची घोषणा
 (B) संयुक्त राष्ट्रसंघाची स्थापना
 (C) शस्त्रसंधीची साधना
 (D) वंशभेद समस्येची समाप्ती.
5. आपल्या संविधानात कलम 24 अत्यंत महत्वाचे आहे. कारण ते कायद्याने प्रतिबंध करते
- (A) बालमजुरी
 (B) अस्पृश्यता
 (C) हुंडा
 (D) भ्रष्टाचार.
6. नदी खो-यातील योजना दर्शविलेली योग्य जोडी लिहा.

- (A) 1 — नागार्जुन सागर, 2 — भाक्रा नानगल, 3 — कोशी
 (B) 1 — भाक्रा नानगल, 2 — कोशी, 3 — नागार्जुन सागर
 (C) 1 — कोशी, 2 — नागार्जुन सागर, 3 — भाक्रा नानगल
 (D) 1 — नागार्जुन सागर, 2 — कोशी, 3 — भाक्रा नानगल.
7. या राज्याच्या किनारपट्टीला तीव्र किना-याच्या जमिनीची धूप जाणवते.
- (A) केरळ
 (B) तामिळनाडू
 (C) ओरीसा
 (D) पश्चिम बंगाल.

8. भारतीय आर्थिक योजनेचे पितामह
- (A) डॉ० एम० एस० स्वामीनाथन
- (B) डॉ० नोरमान बोरलॉग
- (C) सर एम० विश्वेश्वरय्या
- (D) राममोहन रॉय.
9. हरित क्रांती दर्शविते
- (A) अन्नधान्यांच्या उत्पादनात वाढ
- (B) मासे उत्पादनात वाढ
- (C) दूध उत्पादनात वाढ
- (D) मांस उत्पादनात वाढ.
10. विप्रो तंत्रज्ञानाचे (Wipro Technologies) अध्यक्ष हे आहेत.
- (A) एकता कपुर
- (B) धीरूभाई अंबानी
- (C) नरेश गोयल
- (D) अझीम प्रेमजी.

II. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

14 × 1 = 14

11. भारतीय लोक लोककथीत इतिहासाला जास्त महत्त्व देतात. का ?
12. स्वामी विवेकानंदानी 'रामकृष्ण मिशनची' स्थापना का केली ?
13. रशीयनानी 1905 मध्ये 'झार' च्या विरुद्ध बंडाचा उठाव केला. का ?
14. जगाच्या शांततेसाठी आणि शांततापूर्ण सहअस्तित्वासाठी वंशीक भेद कसा विपरीत परिणाम करतो ?

15. वंशिक भेदाविरुद्ध आफ्रिकेमध्ये कोणी लढा दिला ?
16. समान वेतन कायदा का पास केला गेला ?
17. “बालमजुर पुनर्वसन कल्याण निधी” का आमलात आणली ?
18. उत्तर भारतामध्ये उन्हाळ्याच्या दिवसात उच्च तापमान असते का ?
19. पडीक जमिनीचा उपयोग शेतीसाठी कसा कराल ?
20. भारतीय शेतकरी जून किंवा जुलै मध्ये बियानांची पेरणी करून आक्टोबर मध्ये पीक घेतात. का ?
21. खाण प्रदेशातील जमिनीवरील मातीची धसरण होण्याचे कारण काय ?
22. लोकसभेत केंद्र सरकारचा अर्थसंकल्प कोण सादर करतो ?
23. “बँकांची बँक” असे कोणत्या बँकेला म्हणतात ?
24. जिल्हा औद्योगिक केंद्राची स्थापना का करण्यात आली ?

III. खालील प्रश्नांची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा :

25 × 2 = 50

25. ‘वैज्ञानिक सुधारणा किंवा शास्त्रिय शोध’ समुद्र सफरीस (भौगोलिक संशोधनास) कारणीभूत ठरले. स्पष्ट करा.
26. ‘हैद्राबाद कर्नाटक’ प्रदेश कोणते ?
27. पोर्तुगीजाकडून गोवा कसा स्वतंत्र झाला ?

किंवा

निर्वासितांची समस्या भारताने कशी सोडविली ?

28. “नाझी विचाराने जर्मनीचा नाश झाला.” स्पष्ट करा.
29. जातीयवाद हा राष्ट्राच्या प्रगतीसाठी घातक आहे. का ?
30. जगाच्या आर्थिक समस्या सोडविण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय नाने निधी (IMF) महत्वाची भूमिका बजावते. स्पष्टीकरण द्या.
31. स्व-सहाय्य संघ म्हणजे काय ?
32. भारतातील द्विपकल्पीय पठार हा आर्थिक विकासाचा महत्वाचा भाग आहे. स्पष्ट करा.
33. जमिनीची धूप कशी थांबवाल ?
34. सदाहरित अरण्ये आणि वाळवंटी प्रदेशातील अरण्ये यातील फरक लिहा.
35. आजच्या काळात सांप्रदायिक उर्जेचा वापर कमी करणे गरजेचे आहे. का ?
36. दळणवळणाचे महत्त्व लिहा.
37. खेड्यातील लोकांचे शहराकडे स्थलांतर होण्यावर नियंत्रणाचे उपाय सांगा.
38. दरडोई उत्पन्न विकासाचा खरा उपाय होऊ शकत नाही. का ?
39. जागतिकीकरणामुळे पर्यावरणाचा दर्जा निष्कृष्ट होतो. कसा ?
40. कांही भारतीय क्रांतीकारक नेत्याची नावे लिहा.
41. भारताला स्वातंत्र्य मिळविण्यासाठी कोणकोणत्या समस्यांना तोंड द्यावे लागले ?
42. भारतातून कोणती उत्पादने युरोपला निर्यात होतात ?
43. दुस-या जागतीक महायुद्धानंतर कोणत्या मुख्य समस्येना तोंड द्यावे लागले ?
44. भारत आणि पाकिस्तान मधील ताणतणावाची कारणे कोणती ?
45. बेरोजगारीचे परिणाम कोणते ?

46. भारतात मिळणारी प्रमुख खनिज साधने कोणकोणती ?
47. दळणवळणाचे प्रकार कोणते ?
48. मानवाला दीर्घकाळ जगण्यासाठी आवश्यक असणारे सक्षम घटक लिहा.
49. बँकेत उघडता येणा-या कोणत्याही दोन खात्यांची नावे लिहा.

IV. खालील प्रश्नांची उत्तरे 6 वाक्यात लिहा :

6 × 3 = 18

50. 1857 च्या बंडाची राजकीय आणि आर्थिक कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

ब्रिटीशांनी शैक्षणिक क्षेत्रात घडवून आणलेल्या सुधारणांचे विवरण करा.

51. आपले परराष्ट्र धोरण तयार करण्यासाठी त्यावर परिणाम करणारे घटक कोणते ?

किंवा

भारताचे रशियाबरोबर असणा-या संबंधाचे वर्णन करा.

52. अस्पृश्यता निर्मुलनाचे संविधानिक आणि कायदेशिर उपाय लिहा.

किंवा

बेरोजगारी निर्मुलनाचे उपाय लिहा.

53. भारतातील प्रमुख बंदरे कोणती ?

किंवा

उद्योगधंद्याच्या स्थानिकिकरणावर परिणाम करणारे घटक कोणते ?

54. ग्रामीण विकासाचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

केंद्र सरकारच्या करेतर उत्पन्नाचे मूळ आधार कोणते ते लिहा.

55. बँक खाते उघडण्याचे फायदे कोणते ?

किंवा

जीवन विम्याचे महत्व स्पष्ट करा.

V. खालील प्रश्नाचे उत्तर आठ वाक्यात लिहा :

4

56. डॉ० बी० आर० आंबेडकर यांच्या योगदानाची माहिती लिहा.

VI. 57. भारताचा नकाशा काढून खालील ठिकाणे दाखवा :

1 + 3 = 4

a) $82\frac{1}{2}^{\circ}$ पूर्व रेखांश

b) नर्मदा नदी

c) कोरोमंडल किनारपट्टी.

अंध विद्यार्थांकरिता पर्यायी प्रश्न : (प्रश्न संख्या 57 च्या ऐवजी)

भारतीयांच्या जीवनात हिमालय पर्वताचे उपयोग कोणते ?

4